7. 4. 2005

ID: 32337

Námitka promlčení

Dopěje-li soud k závěru, že skutková zjištění učiněná v řízení lze subsumovat pod jinou hypotézu právní normy, než tu, jejíhož naplnění se dovolává účastník řízení, je povinen prověřit důvodnost takovým účastníkem vznesené námitky promlčení i z pohledu těchto závěrů. V režimu tzv. neúplné apelace se může odvolací soud zabývat námitkou promlčení vznesenou až v odvolacím řízení jen, není-li spojena s nepřípustným uplatňováním nových skutečností a důkazů.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Odo 162/2003-99, ze dne 21.8.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v v právní věci žalobkyně D. B. O., a. s., zastoupené JUDr. Z. Č., advokátkou, proti žalované T., s. r. o., zastoupené JUDr. V. F., advokátem, o zaplacení 502.721,10 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 33 C 79/2002, o dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 7. listopadu 2002, č. j. 6 Co 2441/2002-58, tak, že rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 7. listopadu 2002, č. j. 6 Co 2441/2002-58, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Ve výroku označeným rozsudkem potvrdil Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudek Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 25. července 2002, č. j. 33 C 79/2002-44, kterým tento soud zavázal žalovanou k zaplacení 502.721,10 Kč s úrokem z prodlení ve výši 26% ročně z částky 167.573,70 Kč od 18. července 1998 do zaplacení, s úrokem z prodlení ve výši 23% ročně z částky 167.573,70 Kč od 20. října 1998 do zaplacení a s úrokem z prodlení ve výši 15% ročně z částky 167.573,70 Kč do zaplacení. Současně uložil žalované zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů odvolacího řízení 19.600,- Kč k rukám právní zástupkyně.

V odůvodnění rozsudku odvolací soud – čině závěr, že soud prvního stupně úplně zjistil skutkový stav věci – uvedl, že neshledal důvodnou výtku žalované, že soud prvního stupně neprovedl důkaz výslechem jejího jednatele F. O.; ani podle odvolacího soudu nešlo o důkaz potřebný k prokázání rozhodných skutečností. Závěr o existenci či neexistenci tísně lze učinit až po zhodnocení všech důkazů, které byly v řízení provedeny, nikoliv na základě výslechu jedné osoby. Žádný z provedených důkazů v řízení neprokazuje tíseň žalované při uzavírání nájemní smlouvy s žalobkyní dne 10. dubna 1996 a stejný závěr platí i pro všechny její dodatky. Na obou stranách právního vztahu stáli podnikatelé, kteří musí nést podnikatelské riziko, jehož součástí je i případná obchodní tíseň.

Odvolací soud uzavřel, že nájemní smlouva, uzavřená mezi účastníky dne 10. dubna 1996, včetně všech jejích dodatků /dále též jen „nájemní smlouva"/, je platná, když neuvedení konkrétních parcel, na nichž jednotlivé pronajaté objekty stojí, ji nečiní neplatnou pro neurčitost. Po celou dobu trvání právního vztahu, založeného nájemní smlouvou, nebylo mezi smluvními stranami žádného nedorozumění či sporů o to, jakých pronajatých ploch se smlouva týká. Žalovaná ani nevyužila možnosti případnou neurčitost smlouvy odstranit v jejích dodatcích, které se každoročně uzavíraly, a neurčitost začala namítat až po skončení nájmu. Do té doby se smlouvou řídila a plnila z ní plynoucí dohodnuté závazky. Smlouvu pak nelze považovat za neplatnou pouze proto, že její příloha číslo jedna neobsahuje podpis účastníků, když podpisy jsou uvedeny na smlouvě, která na přílohu

odkazuje. Neplatnost smlouvy nezpůsobilo konečně ani to, že na jednotlivých parcelách nejsou ve výpisu z katastru nemovitostí uváděny garáže, rozhodující podle odvolacího soudu je, že je účastníci učinili předmětem nájemní smlouvy. Jelikož nájemní smlouva je platná, nelze právní vztah mezi účastníky posuzovat jako bezdůvodné obohacení. Proto nemůže dojít uplatnění ani vznesená námitka promlčení, kterou žalovaná vznesla až v odvolacím řízení.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná včas dovolání, jehož přípustnost odůvodňuje ustanovením § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3 občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř."), majíc za to, že řešení otázky promlčení uplatněného nároku (ať již by byl právně kvalifikován jako bezdůvodné obohacení či jako nárok ze závazkového právního vztahu založeného nájemní smlouvou), a otázky neplatnosti nájemní smlouvy (pro nedostatek předchozího souhlasu příslušného městského úřadu s jejím uzavřením a pro rozpor s ustanovením § 3 odst. 3 zákona číslo 116/1990 Sb., o nájmu a podnájmu nebytových prostor - dále též jen „zákon") má zásadní právní význam a odvolací soud tyto otázky posoudil v rozporu s hmotným právem, resp. se jimi nezabýval.

Dovolatelka z ustanovení § 261 odst. 6 obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák."), ve znění před novelou, provedenou zákonem číslo 370/2000 Sb., dovozuje, že smlouva o nájmu věcí movitých i nemovitých, včetně smlouvy o nájmu nebytových prostor dle ustanovení § 720 občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.") a zákona o nájmu a podnájmu nebytových prostor, není upravena obchodním zákoníkem; jako smluvní typ ji upravuje pouze občanský zákoník, proto se řídí jen tímto právním předpisem, resp. jiným občanskoprávním předpisem. Na podporu svého názoru odkazuje na dílo: Obchodní zákoník, Štenglová a kolektiv, 2. vydání, 1994, C.H.BECK, str. 274. a na tomto základě usuzuje, že promlčení nároků z nájemní smlouvy uzavřené mezi účastníky dne 10. dubna 1994 se řídí ustanovením § 101 a násl. obč. zák. a promlčecí doba je tříletá. Jelikož žaloba byla podána 15. března 2002 a nájemné bylo splatné ve dnech 17. července 1998, 19. října 1998 a 24. prosince 1998, jsou všechny žalobou uplatněné nároky promlčeny. Dále dovolatelka odvolacímu soudu vytýká nesprávnou aplikaci zákona o nájmu a podnájmu nebytových prostor, kterým jako podmínku platnosti smlouvy o nájmu nebytového prostoru vyžadoval (v § 3 odst. 2) předchozí souhlas příslušného městského či obecního úřadu a v § 3 odst. 3 určoval, že smlouva musí mít písemnou formu a musí obsahovat předmět a účel nájmu, výši a splatnost nájemného, jakož i způsob platby, vše opět pod sankcí neplatnosti. Ujednání o výši nájemného je pak v článku II., bodu 1 nájemní smlouvy formulováno bez rozlišení, zda jde o nájemné za nemovitosti či věci movité, nebo o další úhrady za elektrickou energii, vodné stočné, teplo, ostrahu atd.; proto je neplatné (potud odkazuje na závěry obsažené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 21. dubna 1998, sp. zn. 1 Odon 98/97). To, že smlouva odkazuje na přílohy, je podle dovolatelky nedostatečné, neboť přílohy nejsou nedílnou součástí smlouvy a absentují na nich podpisy smluvních stran. Vzhledem k tomu, že nájemní smlouva je absolutně neplatná, lze podřadit vzniklý právní vztah pouze režimu bezdůvodného obohacení, v jehož rámci je vznesená námitka promlčení s ohledem na judikaturu Nejvyššího soudu nepochybně důvodná. Dovolatelka proto navrhuje, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalobkyně ve vyjádření k námitce promlčení nároku na vydání bezdůvodného obohacení, pak uvádí, že tato nemůže – s ohledem na závěr, že nájemní smlouva je platná - dojít uplatnění. Až v dovolacím řízení žalovaná (pro případ platnosti nájemní smlouvy), vznáší i námitku promlčení nároku na zaplacení dlužného nájemného. Odvolací soud tudíž nemohl otázku promlčení posuzovat z jiného právního pohledu než ve vztahu k bezdůvodnému obohacení, a s tou se také vypořádal.

Žalobkyně rovněž poukazuje na to, že žalovaná neměla k nájemní smlouvě nikdy žádné výhrady, nikdy nevznesla žádné pochybnosti o její platnosti a obě smluvní strany se podle ní řídily. Dále snáší argumenty na podporu závěru, že dovolatelka neuzavřela nájemní smlouvu v tísni, že smlouva obsahuje rozlišení nájmu a úhrad ostatních služeb, a že vzhledem k účelu nájmu a stavebnímu určení nebytových prostor nebylo předchozího souhlasu příslušného obecního úřadu zapotřebí. Proto

žalobkyně žádá, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl.

Nejvyšší soud shledal dovolání - ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c/ a odst. 3 o. s. ř. – přípustným pouze pro řešení otázky, zda soud je povinen se zabývat námitkou promlčení i z pohledu jiné právní kvalifikace věci, než té, se kterou spojil námitku promlčení namítající účastník. V tomto rozsahu přisuzuje napadenému rozhodnutí po právní stránce zásadní význam, neboť označená otázka, nebyla dosud dovolacím soudem řešena.

Dovolání je důvodné.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (a se zřetelem k tomu, jak byla založena přípustnost dovolání, ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází. Pro odpověď na otázku právního posouzení vznesené námitky promlčení je především rozhodné zjištění, že oba účastníci řízení jsou podnikatelé, že uzavřeli dne 10. dubna 1996 nájemní smlouvu a že žalovaná podle ní užívala nebytové prostory a až do poloviny roku 1998. platila sjednané částky nájemného. Odvolací soud však posoudil námitku promlčení žalobou uplatněného nároku výhradně ve vztahu k bezdůvodnému obohacení, na kteroužto právní kvalifikaci, pro tvrzenou neplatnost uzavřené nájemní smlouvy, usuzovala žalovaná. Skutkový základ věci, z něhož vycházel, přitom umožňoval posouzení této námitky i z pohledu platně uzavřené nájemní smlouvy.

Právní kvalifikace žalobou uplatněného nároku je výhradně věcí soudu. Není tedy rozhodné, jak tvrzené skutečnosti, resp. již v řízení učiněná skutková zjištění právně kvalifikuje účastník řízení (obdobně uzavřel ve vztahu k právní kvalifikaci skutkových tvrzení Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 25 Cdo 643/2000, ze dne 23. ledna 2002, uveřejněném v časopise Soudní judikatura, číslo 9, ročník 2002, pod číslem 178). Dopěje-li soud k závěru, že skutková zjištění učiněná v řízení lze subsumovat pod jinou hypotézu právní normy, než tu, jejíhož naplnění se dovolává účastník řízení, je povinen prověřit důvodnost takovým účastníkem vznesené námitky promlčení i z pohledu těchto závěrů. Jinak řečeno, to, zda námitka promlčení byla žalovaným uplatněna důvodně, soud zkoumá ve vztahu k žalobním tvrzením (k žalobcem uváděným skutkovým okolnostem případu), případně ve vazbě na zjištěný skutkový stav věci (v rozsahu, v němž tato zjištění opodstatňují přiznání nároku – lhostejno z jakého titulu). Skutečnost, že soud z těchto tvrzení usoudil na existenci smluvního závazku, zatímco žalovaná z nich dovozovala pouze nárok na vydání bezdůvodného obohacení, tedy soud nezbavuje povinnosti řešit námitku promlčení ve vztahu ke smluvnímu nároku, jehož existenci měl za prokázanou.

Zbývá dodat, že promlčení nároku je upraveno hmotným právem (zejména obchodním a občanským zákoníkem), přičemž účastník řízení může vznést námitku promlčení kdykoli za řízení (až do jeho pravomocného skončení), s tím omezením, že v režimu tzv. neúplné apelace (o který jde i v této věci) se může odvolací soud zabývat námitkou promlčení vznesenou až v odvolacím řízení, jen není-li spojena s nepřípustným uplatňováním nových skutečností a důkazů (§ 205a, § 211a o. s. ř.).

Z uvedeného vyplývá, že právní posouzení věci odvolacím soudem při řešení otázky promlčení uplatněného nároku je neúplné a tedy nesprávné. Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadený rozsudek podle § 243b odst. 2 o. s. ř. zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta první o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Nesprávné poučení
- Nájem bytu
- Nároky pozůstalých (exkluzivně pro předplatitele)
- Odpovědnost státu za újmu (exkluzivně pro předplatitele)
- Promlčení (exkluzivně pro předplatitele)
- Valná hromada (exkluzivně pro předplatitele)
- Doručování
- Zastoupení
- Zánik závazku
- Zadržovací právo
- Insolvenční řízení (exkluzivně pro předplatitele)